

113. Tångerda. Vetlanda landsförsamling.

Pl. 79.

Litteratur: L 1223. B. A. Ennes: F m 61 (hs i KB); P. Wieselgren: Ny Smålands beskrifning 3 (1846) s. 181; J. E. Lagergren: Handlingar om Småland, M 104: 14 (hs i KB) s. 169; C. F. Nordensköld: Jönköpings läns minnesmärken (ATA) 12 Östra härad, 1882, s. 12, tr. i NSmMedd 3 (1914) s. 45; A. Friberg: Undersökningsprotokoll den 1/8 1906 (NSmArk); N. Gillgren: Fornminnesinventering 1938 (ATA).

Äldre avbildningar: teckning i J. G. Liljegrens Fullständig Bautil (ATA) 4; J. Allvin: teckning i Ennes F m 61; Nordensköld: teckning 1882 i o. a. hs s. 12 och i ATA; Friberg: foto den 1/8 1906 (NSmArk); Gillgren: foto 1938 (ATA).

Stenen står vid Tångerda Håkansgård 50 m SV om nuvarande manbyggnaden på en gårdstomt med gamla husgrunder. Inskriftsytan är vänd mot N. Den har tidigt fallit omkull och fått ligga obeaktad.

Stenen har först uppmärksamats av Ennes. En teckning i Liljegrens *Fullständig Bautil* bär följande påskrift av denne: »Denna i Bautil Saknade Runsten finnes i en kålgård i Tångerda by, i Hvetlanda Socken.» I början av 1800-talet var den liggande, såsom framgår av Nordenskölds *Jönköpings läns minnesmärken* 12, där han redogör för den undersökning han företog 1882: »Vid Håkansgården finnes en runsten, hvilken för circa 70 år tillbaka låg på grönsvären med runsidan uppåtvänd bredvid gamla byggnadstomten. Den tiden brukade barnen leka på denna sten (af ljus gneis) hvarföre den å högre hörnet och nedra kanten är så glatt som vore den slipad, så att en del runor af menskligt öga icke vidare kunna tydas. På venstra hörnet hafva flisor affallit, säkerligen för lång tid tillbaka, eftersom detta ställe numera visar en serdeles slät yta. ... För så många år sedan som då Tångerda Herrgård och Tellerda hörde till en och samma egare, blef runstenen flyttad till Tellerda Norrgård och lagd till tröskel vid förstugan, men då egaren fann sig jemt 'oroad', återfördes stenen; sedermera lærer den stått en tid i Tångerda trädgård, men då man, såsom folket berättar, ej heller här fick ro, måste den återflyttas till sitt ursprungliga läge.»

Höjd 114 cm, bredd vid basen 83 cm. Runorna äro 14 cm höga.

Inskrift:

osbakr • let ... sa : kubl : eftir : fapur : stiubsun : sin :
 1 5 10 15 20 25 30 35

Úspakr lét (rei)sa kumbl eptir Föður, stiúpsun sinn.

Ospak lät resa värden efter Fader, sin styvson.

Till läsningen: Nordensköld har ej uppmärksammat 1 o. Av runorna 2–4 sba är övre delen avnött. I *Fullständig Bautil* och på teckningen i F m 61 synas dessa runor i så gott som hela sin längd. På grund av att stenens kant är avslagen, saknas även topparna av 5–9 klet, så att inga bistavar till 7 l och 9 t äro bevarade. I *Fullständig Bautil* saknas också dessa bistavar, på Allvins teckning i F m 61 äro de däremot utritade. Nordensköld har bst till 7 l med, Friberg anmärker, att de nämnda bistavarna saknas. Mellan runorna 9 och 10 är ett övre skikt av stenens yta avslaget eller avnött, så att stenen verkar alldeles blankslipad. På den avsats, som uppåt bildar gräns för detta område, synes det högra knäet av ett s, runan 10. Detta runfragment har ej noterats av Nordensköld. Nedre delen av 11 a är avslagen. På runan 14 synes, utom b-bst, till vänster om hst en tydlig och jämn fåra av samma form som den vänstra bst till ett m. Ristaren har tvekat mellan stavningarna kuml och kubl. 15 l läses i *Fullständig Bautil* r, och det efterföljande : har förbisetts. 21–23 fap äro mycket otydliga; av 21 f synes hst som en smal, rak, ganska väl markerad fåra, och man kan även, fast mycket svagt, skönja delar av bistavarna; 22 a är nästan utplånad, men hst kan delvis kännas och bst skönjes som en ljus strimma; av 23 p synes hst, men bst är så gott som fullständigt försvunnen. På teckningarna i *Fullständig Bautil* och hos Allvin äro dessa runor klart återgivna; Nordensköld har ej sett några bistavar, Friberg har sett de tre huvudstavarna och högra delen av bst i 22 a.

1–6 osbakr, rsv. Ospakr, belagt i U 881, lever kvar under senare fsv. tid och ingår i ortnamnet Vspaxstorp

1540, nu Uspastorp Starrkärrs sn Västergötland (*Sveriges ortnamn, Älvsborgs län* 2, 1909, s. 118). Det förekommer ej i Danmark men är känt från västnordiskt område. **sbakr** som personnamn förekommer på Sm 13. — 21–25 **fapur** är ack. av personnamnet *Faðir*, ganska vanligt under senare fsv. perioder, mycket vanligt i Danmark med exempel redan under rda. tid, på västnordiskt område endast belagt som mytologiskt namn. — 26–33 **stiubsun** är ack. av *stiúpsunr* 'styvson'. På Öl 11 användes i samma betydelse det osammansatta *stiúpr*, **stiub** ack. I litterär fsv. finns endast den sammansatta formen *stiupson*.